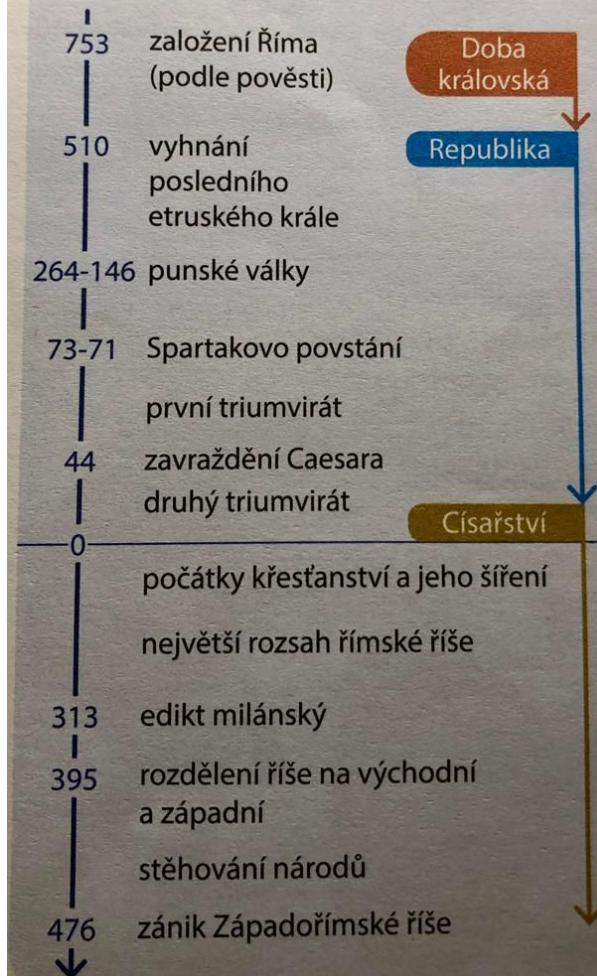

**Přírodní podmínky,
zemědělství a obchod,
řemeslo, Etruskové**

- Společně se starověkým Řeckem je starověký Řím jedním ze základů evropské civilizace a kultury
- Používáme písmo, které jsme převzali od Římanů - latinku
- Jazyk Římanů - latinka - byl dlouho jazykem učenců a odborné latinské termíny se v mnoha odvětvích používají dodnes
- Nejedno města založené Římany stále existuje a stejně tak trasy mnohých silnic, které Římané vytyčili, stále používáme
- Římské právo je základem našeho současného práva

Obr. 2 – Časová osa Řím:

Obr. 1 – Osídlení Apeninského poloostrova v 6. století př. n. l.

Podle názvů jednotlivých kmenů se dodnes nazývají části Itálie – např. Liguria = Ligurie (Ligurové), Veneto = Benátsko (Venetové), Umbria = Umbrie (Umbrové)

Přírodní podmínky

- **Apeninský poloostrov**, který svým tvarem připomíná botu, nese jméno podle Apenin, pohoří, které prochází od severu k jihu téměř celým jeho územím
- **Na severu** se rozkládají **úrodné nížiny**, kde se střídají tuhé zimy a horká léta
- **Zbytek poloostrova se vyznačuje teplým a suchým podnebím**

Obyvatelstvo

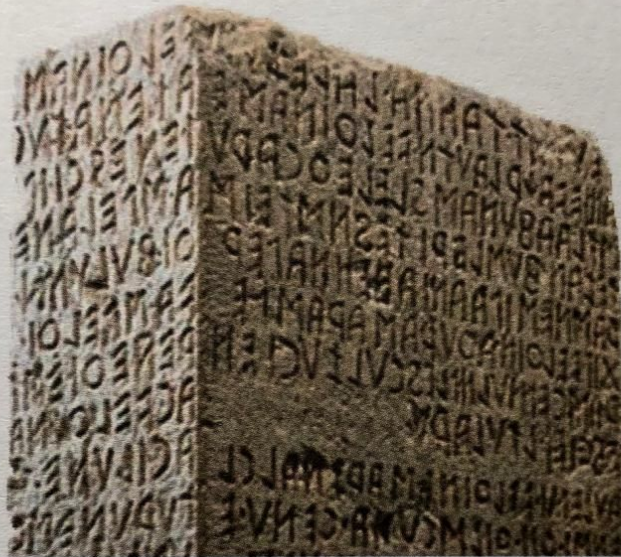
- V oblasti dnešní Itálie a na ostrovech Sardinii a Sicílii se usazovala řada kmenů
- Ligurové = severozápad, Venetové = severovýchod, Etruskové = Etrurie (dnešní Toskánsko)
- Nejpočetnější skupinou byli indoevropští Italikové = podle nich dostala Itálie svůj název

Zemědělství, řemeslo a obchod

- V nížinách na severu Itálie se obyvatelstvo zabývalo **pěstováním obilí, ovocných stromů, vinné révy a oliv**
- Značné dokonalosti dosáhli obyvatelé Itálie pěstování zeleniny - zelinářské zahrady zakládali okolo potoků a uměle je zavlažovali
- V hornatých oblastech bylo hlavním zdrojem obživy **pastevectví**

Etruskové a jejich původ

- Již od 10. nebo 9. století žili na Apeninském poloostrově v oblasti dnešního Toskánska Etruskové
- **Původ Etrusků**, tedy místo odkud na území dnešní Itálie přišli, **není objasněn** a dodnes nebyly rozlušťeny ani struké nápisy

Obr. 1 – Etruské písmo

Etruskové **převzali písmo** od Řeků a upravili je pro vlastní potřebu. Jak vidíte na obrázku, Etruskové psali zprava doleva. Písmo umíme sice přečíst, avšak **nerozumíme jazyku**, který byl tímto písmem zaznamenán. Víme pouze, že se nejedná o jazyk indoevropský. Etruské nápisy tak stále „mlčí“.

Etruskové - etruské městské státy

- Etruskové nevytvořili jednotný stát, ale četné **městské státy**, které spolu v případě potřeby uzavíraly spojení
- V čele městských států stáli nejprve králové, později vládcí vybíraní z řad aristokracie
- **Ženy** měly v Etruské společnosti velmi **svobodné postavení** a mohly rozhodovat v některých rodinných záležitostech, hostin se účastnily po boku mužů

Etruskové - zemědělství, řemeslo, obchod

- Etrurie byla hornatá, půda byla na mnoha místech suchá, jinde se nacházely bažiny a močály
- Zemědělci budovali **terasovitá políčka**, která měla zabránit stržení úrodné půdy z horských svahů při jarním tání
- V oblastech, kde se vyskytovaly močály, stavěli **odvodňovací kanály**
- Etruská civilizace byla na vysoké úrovni - měli významné **lodstvo**, hojně obchodovali, zpracovávali bronz a **železo**, stavěli opevněná města

Etruskové - stavitelství, hrobky

- Byli vynikající stavitelé - jako první Evropané stavěli tzv. pravé (obloukové) **klenby** - tento prvek od nich poté převzali Římané
- Pro své zemřelé stavěli velkolepé hrobky, které byly zdobeny freskami
- Tyto hrobky často tvořily velké skupiny - **nekropole**

Obr. 2 – *Nekropole v Cerveteri*

Nekropole – doslova „**města mrtvých**“ – byla stavěna v blízkosti skutečných měst. Etruské zvyklosti nedovolovaly, aby byli zemřelí pohřbíváni uvnitř městských hradeb. Nejrozměrnější z hrobek mají průměr až 48 metrů.

Obr. 3 – *Sarkofág z Cerveteri*

V etruských hrobkách nacházíme terakotové a kamenné sarkofágy s víkem ve tvaru lehátka, na němž je umístěna pololežící socha zemřelého. Tento sarkofág zobrazuje manželský pár.

Etruskové - náboženství, dějiny Etrusků

- Etruskové uctívali mnoho bohů - někteří se podobali řeckým bohům, jiná božstva byla čistě etruská
- Prosluli také využíváním **věšteg** - věštci poznávali budoucnost z vnitřností zvířat nebo podle blesků, která pokládali za božská znamení
- Etruskové postupně ovládli i další území mimo Etrurii - **postupně panovali nad celou třetinou Apeninského poloostrova**
- Soupeřili také s Řeky o nadvládu na ostrovem Korsika
- Později na severní Itálii zaútočili Keltové a obsadili Pádskou nížinu

Obr. 4 – Etruské zrcadlo

Na tomto bronzovém zrcadle vidíme ústřední postavu kněze – haruspika – zkoumajícího zvířecí játra, aby vyřkl věštbu pro muže stojícího z našeho pohledu nalevo od něj. **Haruspikové zkoumali játra a žluč obětovaných zvířat** (ovcí a hovězího dobytka), méně často pak i srdce a plíce.

Obr. 5 – *Socha Apollóna z Vejí*
Tato terakotová socha patří k tomu nejlepšímu z etruského sochařství. Socha pravděpodobně zdobila svatyni bohyně Menvy v **etruském městě Veje**.

Obr. 6 – *Etruská keramika*
Typická etruská keramika měla černou barvu, čehož se dosahovalo jednak výběrem vhodné hlíny a jednak technikou vypalování.

Diodóros

Řecky píšící historik (žil v 1. století př. n. l.)
o Etruscích napsal:

„Vyznačovali se mužností, zmocnili se rozlehlého území a založili mnoho slavných měst. [...] Protože obývají a vzdělávají půdu, která jim rodí vše, mají hojnost plodin nejen k dostatečné výživě, ale i k bohatému požitku a náležitě rozmařilosti. [...] Sílu, která na nich od starodávna byla předmětem závisti, úplně ztratili; a dá rozum, že válečné slávy svých otců úplně pozbyli, když žijí v pitkách a nemužných zábavách.“

- Co bylo podle Diodóra příčinou toho, že Etruskové ztratili své dřívější postavení?

Slovníček

- Nekropole = starověké pohřebiště
- Terakota = (z lat. *terra cotta* = vypálená hlína) druh keramiky hnědooranžové barvy
- Tóga = svrchní oděv z obdélníkového, půlkruhového nebo oválného kusu látky